

Obrázek 36 Ivan Olbracht

4.14 Společenský proud – Ivan Olbracht

Narozen: 1882 Semily

Zemřel: 1952 Praha

Základní informace: Ivan Olbracht, vlastním jménem Kamil Zeman, byl český spisovatel-prozaik, publicista, novinář a překladatel německé prózy. Jeho otcem byl advokát a spisovatel Antal Stašek (vlastním jménem Antonín Zeman), který se vyznačoval velkým sociálním cítěním, které přenášel i do svých knih. Dlouholetou družkou Ivana Olbrachta se stala spisovatelka a novinářka Helena Malířová.

Studoval na gymnáziu ve Dvoře Králové, nedokončil vysokou školu v Praze ani Berlíně, kde se snažil o studia práv a filosofie. V roce 1909 zanechal studií a začal pracovat jako novinář. Nejdříve působil jako redaktor sociálně demokratických Dělnických listů ve Vídni, od roku 1916 v Praze v Právu lidu.

V roce vstoupil do KSČ a začal působit jako komunistický novinář, především v Rudém právu. Za první republiky byl dvakrát vězněn za své příliš revoluční komunistické názory – poprvé v roce 1926 ve Slezské Ostravě a podruhé v roce 1928 na Pankráci jako odpovědný redaktor Rudého práva. V roce 1929 z KSČ vystoupil po podepsání Manifestu sedmi.

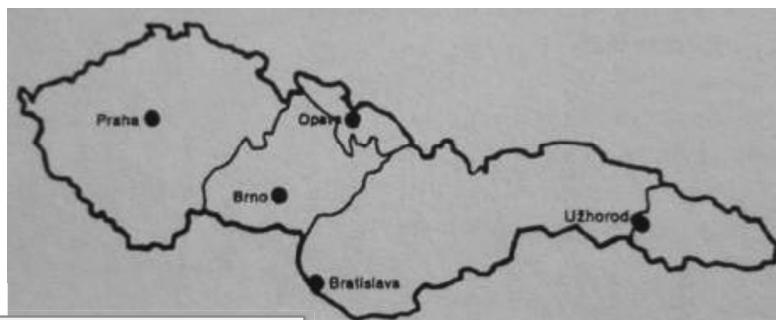
V letech 1931–1936 často pobýval na Zakarpatské Ukrajině (tehdy Podkarpatská Rus) založil Komitét pro záchranu pracujícího lidu Podkarpatské Rusi, do kterého se přihlásilo mnoho osobností kulturního světa. Založil zde i školu. Zemřel v roce 1952.

Tvorba: Jeho dílo je velmi ovlivněno sociálními otázkami, socialismem a revoltou proti měšťácké společnosti. Dalším výrazným zlomem v jeho tvorbě byla návštěva Podkarpatské Rusi, usadil se zde ve vesnici Koločava, kde shromažďoval materiál k připravovanému dílu. Podkarpatské Rusi a její problematice se věnoval celá 30. léta, toto období bývá považováno za vrchol jeho literární tvorby. Díky jeho postavám, které se dostávají do vypjatých situací a na nichž zkoumá jejich psychiku, se řadí také k psychologické literatuře.

Golet v údolí – povídkový soubor přibližující archaický svět ortodoxního židovství (Zázrak s Julčou, Událost v mikve, O smutných očích Hany Karadžičové). Termín golet („exil“) je zde použit coby označení pro malou židovskou vesničku.

Nikola Šuhaj loupežník

Úkol 1 Vyznačte na mapě Podkarpatskou Rus.

Obrázek 37 Mapa Československa

Nikola Šuhaj loupežník je baladický román, jehož děj autor situoval do vesnice Koločava na Zakarpatské Ukrajině do doby 1. světové války a po ní.

Nikola je vojenský zběh, který se svým přítelem dezertoval z vojenského pluku v Ďarmotech. Nejdříve se spolu ukrývají u staré babizny, která má dvě ošklivé dcery. Nikola, který miluje svou věrnou a laskavou Eržiku, by si měl vzít Vasju, Němec Jevku. Baba oba zaklela, ale přesto utekli.

Nikola se vrátil do kraje rodné Koločavy, ale protože jej pronásledovali četníci, musel se ukrývat po lesích. Živil se zbojnicktvím. Nikolova skupina, do které patřil i jeho bratr Jura, brala bohatým a chudým dávala, proto chlapce lidé měli rádi a pomáhali jim.

Četníci vypsali na Nikolovo dopadení peněžitou odměnu. Zradili jej jeho kamarádi z Koločavy a zabili ho i s jeho bratrem Jurou sekerou.

Olbracht v příběhu zachycuje nejenom strádání a bídu lidí za války, ale i krásu přírody, lidové pověsti, obdiv ke svému kraji a atmosféru venkova.

Ukázka 45 Nikola Šuhaj loupežník

Zde žije ještě Bůh. Starý Bůh země. Ničí ledovými vichry a jarními přívaly vod vše neduživé a slabé, aby mohl milovati ty, v nichž se mu dobře zalíbilo: stromy, peřeje toků, zvířata, lidi, skály: vše stejnou láskou, rozmarnou, krutou i štědrú, jako středověkých vládců. Sklání se v horkých poledních nad prameny, aby z nich pil miskou dlaně, a odpočívá v korunách starých javorů: hraje si s medvědy v houštinách, laská se s jalůvkami uprechými od stád a se zalíbením se dívá na lidská mlád'ata, usnulá v mechu pod stínem jeho větví. Prastarý pohanský Bůh, Bůh země, pán lesů a stád.

...

Ale sláva Nikoly Šuhaje žije. V Koločavě, kde jsou jeho přátelé a kde mládež, která ho nikdy nepoznala, ještě dlouho nedorostla prvních panenských věnečků z kopretin a prvních probíjených opasků, může pod Šuhajovou zbojnickou slávou vycítit posud lidskou tvář, podobnou Nikolově. Ale za hranicemi Koločavy vyrostla jeho postava do tajnosti. Jeho činy a střelecké kouzlo se proměnily v slova písně, jeho zelená ratolístka a poklady, které kdyby se odkryly, oslnily by svět, v úžasu zimních večerů, kdy venku sněží a v peci plápolají buková polena. Nikola Šuhaj se proměnil v pohádku.

Úkol 2 Na základě textů zodpovězte otázky:

Charakterizujte dobu, ve které se děj odehrává. _____

Jaká byla sociální a ekonomická situace obyvatel Podkarpatské Rusi? _____

Jak a kde získal autor podklady pro svoje dílo? _____

Jaké kontrasty jsou v románu patrné? _____

Charakterizujte hlavní postavy. _____

Jaký byl osud hlavního hrdiny? _____

Úkol 3 Rozhodněte o pravdivosti tvrzení.

Ivan Olbracht se už v dětství setkal s literární tvorbou ve vlastní rodině. ANO - NE

Jeho prvním zaměstnáním bylo místo úředníka v advokátní kanceláři. ANO - NE

Olbracht byl soudně trestán za své politické postoje a názory ANO - NE

Ivan Olbracht se intenzivně zajímal o sociální situaci obyvatelstva Podkarpatské Rusi. ANO - NE

Po druhé světové válce působil v československém parlamentu. ANO - NE

Ivan Olbracht se ve svých dílech věnoval také problematice židovského obyvatelstva Podkarpatské Rusi. ANO - NE